

DROOGTE

Wat hebben we ervan geleerd?

De kurkdroge zomer heeft kwekers met de neus op de feiten gedrukt. Het was soms kiele kiele of ze voldoende water tot hun beschikking hadden. En als het er was, moest ook de kwaliteit voldoende zijn. Er waren onttrekkingsverboden voor oppervlaktewater en hier en daar ook een verbod op grondwateronttrekking. Een terugblik met de centrale vraag: **wat hebben we ervan geleerd?**

Tekst: Ellis Langen | Fotografie: René Faas

Het jaar 2018 was nogal ingrijpend. Maar weinig konden zich heugen dat het weer zo veel extremen liet zien. De combinatie van droogte en hitte was de moeilijkheid. Kwekers van voorjaarsbloeiende gewassen in de Duin- en Bollenstreek hebben er amper last van gehad. Het kwam zelfs wel uit. Bij het rooien was het er zowat 'uit te scheppen', verwoordt Piet van der Poel, kringvoorzitter KAVB-kring Bloembollenstreek en algemeen bestuurder bij Hoogheemraadschap van Rijnland. De gemiddelde oogst lag wel iets lager door het hete weer. Maar in vergelijking met andere delen van Nederland is klagen niet op z'n plaats. "De capillaire werking van de unieke duinzandgronden is een geweldig voordeel. Bovendien heeft Rijnland het waterpeil in de boezems op peil kunnen houden waardoor het grondwaterpeil ook op orde bleef. Dat heeft altijd op een diepte van zo'n 50 cm gestaan."

Op een gegeven moment werd het wel spannend of kwekers voldoende water zouden krijgen om te kunnen blijven beregenen met oppervlaktewater en dus ook of ze hun inundatieplan konden uitvoeren. Maar doordat de KWA-route (kleinschalige wateraanvoorzieningen) werd

ingesteld en daarmee tevens verzilting werd tegengegaan, is er nooit een tekort aan voldoende water van goede kwaliteit geweest. Toch merkt Van der Poel dat kwekers nu meer doordrongen zijn van het voordeel van goed gedraineerde grond, zowel in natte, als in droge perioden. "Ik heb het idee dat drainagebedrijven meer werk hebben dan anders."

GOEDE VOORBEREIDING

Kwekers van zomerbloeiers, zoals Zantedeschia en gladiool, en kwekers van vaste planten voor de bloemen in de Duin- en Bollenstreek hebben zich vaak de tandjes moeten beregenen. Ton Kortekaas van Zantedeschia-kwekerij Kallaland in Voorhout had in 2017 net een nieuwe haspel gekocht. Die is nodig omdat de Zantedeschia voor de bloemeteelt tijdens de groei kunstmest nodig heeft. Voor de inwerking van die kunstmest wil hij niet afhankelijk zijn van regenval. "We zijn zo groot dat we moeten plannen en kunstmest op gezette tijden moeten kunnen inregelen." Van het intensieve beregeningsseizoen heeft hij wel wat geleerd. "Je kunt soms beter sneller terugkomen met wat minder water, dan in één keer veel geven." Sommige hoeken kwam hij wel tien keer en daar is schade ontstaan. Kortekaas zorgde

Dit is het eerste artikel in een nieuwe serie over water. Hierin blikken we terug op het extreem droge jaar 2018. Wat is hiervan geleerd en aan welke oplossingen wordt gewerkt?

‘Drainagebedrijven hebben meer werk dan anders’

een paar dagen voor het beregenen ervoor dat de sloot schoon was. “Dat moet je niet een uur van tevoren doen. Dan komt troep in de korf en slaat de haspel om de haverklap op storing.”

Kortekaas geeft aan dat hij in de bedrijfsvoering bij voorbaat rekening houdt met een droogteperiode. Bij de keuze van percelen voor een zomergewas let hij op de waterhuishouding. Ook houdt hij bij het planten rekening met paden en ruimte voor de haspel. “Ik heb mensen in de buurt zien tobben. Hadden ze aan de achterkant een goede sloot liggen, konden ze er niet met de haspel komen. Dan moet je met slangen gaan werken. Nou, dan wordt beregenen snel een crime.” De nieuwe haspel draaide vorig jaar volop. De investering is er al uit; hij zette de haspel ook bij

collega-kwekers in. Kortekaa's ervaring is dat veel ellende te voorkomen is door een goede voorbereiding. "Hierdoor zijn de gevolgen bij ons beperkt gebleven."

DOOR HET OOG VAN DE NAALD

In de regio Zundert, het watergebied van Aa of Weerij's, heeft de droogte voor een 'wake up call' gezorgd, vertelt David Bömer, Treepportmanager en zelf ook boomkweker. In dit gebied zitten veel kwekers van bomen, heesters, vaste planten en zachtfruit. "Jaren hebben we geleefd met het idee dat water hier nooit een probleem is. Daar zijn we hard van terugkomen." De regio is door het oog van de naald gekropen. Waterschap Brabantse Delta stelde een onttrekkingsverbod voor oppervlaktewater in. Dat duurde uiteindelijk gelukkig slechts een week omdat er weer net genoeg regen viel. Een langdurig onttrekkingsverbod had funest kunnen zijn voor teelten die op percelen staan waar geen alternatieve wijze van watergeven beschikbaar was. Al beschikt ongeveer 90 procent van de kwekers in de regio over grondwaterputten, zeker bij percelen die gelegen zijn aan de grote waterlopen, heeft niet ieder perceel beschikking over een waterput. Bömer: "Dit komt omdat men niet eerder heeft meegemaakt dat er een onttrekkingsverbod vanuit oppervlaktewater is geweest voor onze teelten."

MEEDENKEN MET SCHAPPEN

De situatie in Zundert en Rijsbergen heeft de sector wakker geschud. Men wil nu met het waterschap aan de slag om dit soort bedreigingen voor de sector in de toekomst te voorkomen. De insteek is, zo vertelt Bömer, om te kijken hoe kwekers

en Brabantse Delta in de toekomst kunnen samenwerken en daar beiden belang bij hebben. "De achterliggende gedachte is dat als agrariërs oog hebben voor de problemen van het waterschap en ze in oplossingen meedenken, het waterschap op zijn beurt soms welwillender zal zijn in tijden van nood bij agrariërs."

Bömer geeft aan dat agrariërs moeten beseffen dat ze kunnen helpen om bijvoorbeeld problemen van een lage grondwaterstand te verminderen. "Dat kunnen simpele zaken zijn. Bijvoorbeeld door het organischestofgehalte omhoog te brengen." Wanneer de grondwaterstand in het gebied Aa of Weerij's per 1 april niet op niveau is, hangt de sector maatregelen van het schap boven het hoofd. Bömer: "Een onttrekkingsverbod voor grondwater zou bij sommige kwekers heel grote problemen kunnen geven."

Léon Hereijgers zit met zijn vasteplantenkwekerij De Noordhoek in regio Zundert. Vorig jaar had hij het op zijn bedrijf goed voor elkaar. Met drie bassins van in totaal 6.000 kuub, kon hij de containervelden goed van water voorzien. Toen de bassins leeg raakten, moest hij nog wel zo'n 1.500 kuub grondwater oppompen. "Een stuk meer dan anders. Normaal is dit tussen 300 en 400 kuub per jaar."

Hereijgers neemt geen extra maatregelen om daarmee te anticiperen op een mogelijk verbod op het onttrekken van grondwater. "Als het niet mag van het schap, mogen ze ook met een zak geld komen om vijftien medewerkers te betalen. Want niet beregenen is niet planten en niet planten betekent geen opbrengsten." ♦

Kaarten met kwetsbare natuur

Marcel Markhorst, voorzitter van de KAVB-kring Noord en Oost Nederland en zelf bloembollen- en vasteplantenkweker in Brucht, geeft aan dat kwekers in deze regio's vooral geleerd hebben dat waterschappen kaarten hebben waarop gebieden staan met zeer kwetsbare natuur. Bij extreme droogte kunnen hier verboden komen op het onttrekken van grondwater binnen een cirkel van 200 meter rondom die geselecteerde natuur. "Dat is vorig jaar voor het eerst gebeurd bij het Twentse deel van het waterschap Vechtstromen." Bollenkwekers hadden in dat gebied slechts enkele percelen liggen. Toevallig zat hij er zelf ook met een perceel. "Daar trek je de lering uit dat je hier voortaan met je perceelkeuze rekening mee kunt houden."

De kweker weet dat LTO en Vechtstromen met elkaar praten om te kijken welke criteria aan zo'n verbod ten grondslag liggen. Markhorst: "En of die criteria voor dit jaar eventueel anders kunnen. Ook wil de belangenbehartiging bijvoorbeeld weten of die aangewezen gebiedjes in dezelfde mate droogtegevoelig zijn of dat daar nog een schifting in mogelijk is." Duidelijk is volgens hem wel dat het schap die bronnen kwijt wil en verplaatst wil zien.

Overigens zijn kwekers in de regio Noord- en Oost-Nederland veelal niet afhankelijk van oppervlaktewater; velen hebben grondwaterputten. De waterschappen hebben volgens de kringvoorzitter er met veel kunst- en vliegwerk voor kunnen zorgen dat het oppervlaktewater zoveel mogelijk beschikbaar was. "We zagen daarin veel medewerking van de schappen." Tot slot geeft hij aan dat het grootste deel van de problemen met droogte, kwekers niet zelf in de hand hebben. "Het enige wat ze kunnen doen, is de berekening goed op orde hebben. Geloof me, dat hebben ze."

